

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 9. broj

27. veljače 2025.

cijena 300 Ft

FOTO: STIPAN BALATINAC

5. stranica

Obnova župne crkve u Hrvatskom Židanu
3. stranica

Hošigovci u Đakovu

4. stranica

Čestitke Jolanki Tišler

10. i 11. stranica

Mostovi

Svi volimo prelaziti mostove. Oni nas povezuju sa svijetom i ljudima s druge strane i to je lijep osjećaj. Riječ „most“ često se upotrebljava kao simbol povezivanja ljudi odnosno kao simbol komunikacijskih kanala. Kad je riječ o mostu u pravom značenju, mislimo na građevinu koja povezuje jednu stranu s drugom, što je vrlo važno u ostvarivanju cestovnih, željezničkih, gospodarskih i drugih veza. Možda je za čovjeka važnije ono drugo, preneseno značenje – mostovi između kultura, naroda i društava koji osiguravaju suradnju među ljudima koji mogu činiti čuda i graditi velebne građevine, čak i mostove. Čežnja za savladavanjem nepremostivih prepreka uvijek je prisutna kod ljudi, pa smo uvijek željni mostova iako je teško doći do njih. No ako postoje mostovi prijateljstva, ljubavi i dobre namjere, moći će se premostiti sve strane svijeta, ostvarit će se mostovi među narodima koji se bore jedni protiv drugih.

Nas Hrvate u Mađarskoj najviše zanimaju mostovi koji nas povezuju sa sunarodnjacima iz matične domovine te se i sami trudimo graditi mostove prema njima. Zbog toga ih ima u zavidnom broju. Komunikacija, suradnja i prijateljstva izgrađeni su na bezbroj načina. Naravno, uvijek ima mogućnosti za gradnju mostova i u prenesenom značenju, a i u pravom smislu riječi. Dugo postoji želja žitelja s obje strane Mure da se ostvari most na rijeci kako bi se moglo brže prelaziti na drugu stranu i kako bi se lakše mogli graditi i mostovi u prenesenom značenju. Što se tiče mosta u pravom smislu riječi, prema informacijama dugoročni projekt naše i matične nam domovine napreduje. Priprema se međudržavni sporazum koji će zajamčiti daljnji napredak projekta.

I do ovog, ali i do gradnje mosta doći će se preko mnoštva mostova: prijateljskih, društvenih i političkih veza. Uz mnoštvo suradnje, tolerancije, usuglašavanja političkih veza, dobrosusjedskih odnosa – dakle mostova u prenesenom značenju – nastat će most u pravom smislu riječi. Preko njega ćemo prelaziti da stvaramo još mostova.

Beta

GLASNIKOV TJEDAN

„U vremenima nepredvidivih i često forsiranih promjena potrebno je držati se provjerenih i čvrstih oslonaca našega postojanja. Na tom putu treba uvijek započinjati od obitelji, koju valja ponovno otkriti kao glavnu baštinu čovječanstva, zajednički nazivnik i znak istinske i stabilne kulture, koja je u prilog čovjeku.“

U gospodarskoj smo krizi i mi naša regija, kontinent. Civilizacija kojoj pripadamo u svojevrsnoj je krizi, među inima i krizi identiteta, duboko smo uronjeni u krizu identiteta. Nema procesa, ljudi koji će u naše društvo unijeti duh pouzdanja i pokrenuti pozitivne snage. Lako je govoriti, ali s praznim novčanikom teško je planirati, a kamoli razmišljati. S druge strane nije sve ni u novcu. Dapače, pokretači ideja i nositelji poruka na koje se nerijetko poziva naša civilizacija uglavnom ih su stvarali gladni. Čovjek je sve više sam, sjedi za volanom automobila i kroz prozor se suočava s drugim licem, globalizirani svijet kao da je porematio shvaćanja o smislu postojanja, života, o vrijednostima, odnosima... „U vremenima nepredvidivih i često forsiranih promjena potrebno je držati se provjerenih i čvrstih oslonaca našega postojanja. Na tom putu treba uvijek započinjati od obitelji, koju valja ponovno otkriti kao glavnu baštinu čovječanstva, zajednički nazivnik i znak istinske i stabilne kulture, koja je u prilog čovjeku.“

Što je ključna odrednica identiteta? Naravno, s gledišta Hrvata u Mađarskoj. Hoće li identitet sačuvati bespogovorna integracija? Oni koji ne znaju ni govoriti, a kamoli pisati na hrvatskom jeziku? Neki drugi kulturni i povijesni čimbenici koji se prakticiraju pod „hrvatski“? Identitet je nerazdvojiv od jezika. A jezik je jedan i poseban, zaseban, u svim posebnostima kojima oblikuje biće dane nacije i narod-

nosti. Narodnost ne može postojati bez jezika, kazuju nam i ovih dana naši političari dok mi govorimo o nekakvom hrvatsko-mađarskom identitetu, pri tome se zaklinjući u dvojezičnost. Iako nam je ponuđena i jednojezičnost kao mogućnost. Nedavno sam putovala s gospođom koja mi je nakon nekoliko rečenica, iako se poznajemo već jako dugo, kazala: „Branka, ja baš ne razumijem sve ako brzo govorite jer sam Mađarka.“ Čudom sam se počela čuditi, nije mi ni na kraj pame ti bilo kako je ona Mađarica. Prihvatila je ponuđeni identitet svojeg supruga i jačala ga činjenicom da je naučila i govor ljudi u mjestu u koje se udala. Koliko takvih primjera ima. Tim više ne mogu razumjeti pojedince koji već godinama sjede i rade u ustanovama, recimo, „hrvatskim“ ili bar „dvojezičnim“, a nisu naučili reći „Dobar dan!“ na hrvatskom jeziku. Ili članove brojnih „hrvatskih“ udruga koji ne znaju hrvatski jezik i zbog kojih cijela udruga ili zbornica mora govoriti mađarski jer se drugo ne pristoji.

Ne postoji narod pa ni narodnost bez živoga materinskog jezika. Zamislite primjerice mađarsku narodnosnu zajednicu u narodnosnoj školi, recimo u Slovačkoj ili Rumunjskoj, koja teži izgradnji mađarsko-slovačkog ili mađarsko-rumunjskog identiteta. Kakav bi rezultat nastao?!

Branka Pavić Blažetin
napisano u 36. tjednu 2012. godine

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Podupiranje vjerskog života narodnosti služi i očuvanju njihova jezika i kulture

Obnova župne crkve u Hrvatskom Židanu

Potporna vjerskom životu narodnosti služi i očuvanju jezika, kulture i ostanku u mjestu, kazao je uz ostalo državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose 2. veljače u Hrvatskom Židanu na svečanoj primopredaji obnovljene rimokatoličke crkve posvećene sv. Ivanu Krstitelju. Miklós Soltész naglasio je kako konstantno rade na obnovi 150 godina stare crkve u Hrvatskom Židanu. Nedavno su dobili 25 milijuna forinti državne potpore za hidroizolaciju zgrade, no potpuna obnova zgrade stajat će 100 milijuna forinti.

Državni tajnik nadalje je istaknuo kako će se i ove godine nastaviti s ulaganjima važnim za narodnosti – obnovom institucija, škola i zgrada crkvenih zajednica te crkava. Sveobuhvatna obnova crkve u Hrvatskom Židanu odvijat će se u nekoliko etapa. Sadašnjom

Svetu misu predvodio je farnik Štefan Dumović

U župnom dvoru

obnovom riješena je hidroizolacija objekta, a spremni su pomoći i u daljnjim radovima. Miklós Soltész u svojem je govoru još naglasio kako obnova crkve služi jačanju i prenošenju kršćanske vjere kao i tomu da u Europi ostanemo „stajati na tlu normalnosti“.

Državni tajnik Ministarstva graditeljstva i prometa Péter Ágh, regionalni parlamentarni zastupnik Fidesza, na svečanosti je podsjetio da je u posljednjem razdoblju u Hrvatski Židan stiglo gotovo milijardu forinti sredstava koja su služila u mnogim područjima, primjerice u obnovi seoskih društvenih zgrada i općinskih putova.

Gradonačelnik Hrvatskog Židana Stipan Krizmanich uz ostalo je izjavio kako bez prekida rade na obnovi 150 godina stare crkve, nedavno su dobili 25 milijuna forinti za

rješavanje hidroizolacije zgrade, ali prema njihovim izračunima sveobuhvatna obnova zgrade stajat će 100 milijuna forinti. Prema njegovim riječima polovina stanovnika, kojih je u mjestu 850, hrvatske je narodnosti, a u naselju djeluje i mjesna hrvatska samouprava.

Crkva u Hrvatskom Židanu dobila je ime po sv. Ivanu Krstitelju, koji se spominje već 1622. godine, a od 1788. župna je crkva. Godine 1875. znatno je preuređena, a tad joj je i istok obrnut. Ravno zatvoreno svetište jednobrodne građevine uže je od broda. Iznad njezina dvokatnog tornja nalazi se osmerokutna kupola. Na glavnom pročelju nalaze se kipovi sv. Marije i sv. Ivana. Orgulje iz 1893. godine, koje je napravio Anton Müller iz Šoprona, postavljene su na galeriji na dva

stupa. U lađi su s lijeve strane kipovi sv. Ante, sv. Andrije, sv. Medarda i Djevice Marije, a s desne strane kipovi sv. Franje, sv. Florijana, sv. Josipa i Isusa. Zatamnjena stakla donirali su hrvatski vjernici iz Mađarske i inozemstva. Slike na stropu prikazuju scene iz života patrona crkve. Na glavnoj oltarskoj slici koju dijele kipovi sv. Petra i sv. Pavla vidi se sv. Ivan Krstitelj kako krsti Isusa. Ispod propo-

Unutrašnjost crkve

vjedaonice nalazi se drveni zdenac za krštenje i spomen-ploča župnika Ivana Muškovića (1848. – 1930). Danas su svi njezini natpisi na hrvatskom jeziku. U crkvi se održavaju mise na hrvatskom i mađarskom jeziku.

H. G. • Foto: Péter Ágh (Facebook)

EDUKATIVNI IZLET HOŠIGOVACA U ĐAKOVO

HOŠIG već godinama ostvaruje uspješnu suradnju s đakovačkom Srednjom strukovnom školom Antuna Horvata. Suradnju je inicirao ravnatelj đakovačke škole i hrvatski književnik Mirko Čurić, a ona se ostvaruje uglavnom na dva područja: na književnom i kulturnom polju i time potpuno se uklapa u tradicionalni sadržaj naše najveće manifestacije, Tjedna hrvatske kulture, odnosno otkriva nam nove vidike kulinarskim programom MasterChef.

Nakon gostovanja učenika i nastavnika đakovačke škole u HOŠIG-u na Tjednu hrvatske kulture (9. i 10. prosinca) uslijedio je uzvratni posjet hošigovaca Đakovu. HOŠIG-ovo izaslanstvo činili su naši nadareni glumci-gimnazijalci: Lilla Bengyeszkov, Lara Coklin, Mira Döhrman, Oliver Pap, Gergő Porosz, Vilmos Szabó i profesori Marija Šajnović, Klara Bende Jenyik, Žolt Ternak, Attila Vincer, voditeljica đackog doma Estera Bakóczy-Daražac te glavna ravnateljica škole Ana Gojtan.

Naši su nam domaćini organizirali bogat program. Boravak u srcu Slavonije započeo je posjetom Državnoj ergeli lipicanaca, najstarijoj ergeli ne samo u Hrvatskoj nego i u Europi. Osnovana je 1506. g. i uvijek je bila povezana sa srijemsko-bosanskim biskupima – i sam utemeljitelj ergele bio je biskup. Biskupi su često, osim duhovni pastiri, bili i prosvjetitelji, gospodarstvenici, književnici, mecene. Od voditelja pastuharne doznali smo da lipicanci potječu iz Slovenije i da su nazvani po mjestu Lipice. Ispričao nam je da je austrijska carica Marija Terezija željela bijele konje i da su tu pasminu uspjeli uzgojiti tako da se lipicanci ždrijebe sa sivom bojom dlake koja u dobi od osam do deset godina postane potpuno bijela. A kako su lipicanci dospjeli u Đakovo? Zbog Napoleonovih ratova 1805. g. ergela je iz Lipica preseljena u Đakovo, a od biskupa Strossmayera uzgajaju se isključivo samo lipicanci. U ergeli ima oko 250 lipicanaca, najveće stado u Hrvatskoj. Vidjeli smo modernu konjušnicu u kojoj nakon treninga operu konje, a zatim ga u solariju osuše da ne ozebe. U ergeli se točno vode matične knjige. Objasnili su nam kako plemeniti, čistokrvni lipicanci dobivaju imena.

Nakon posjeta ergeli krenuli smo u školu koja se nalazi u središtu Đakova. Učenici kuhari pripremili su nam objed *a la Monarcia*: svinjsku juhu s češkim knedlama, bečki odrezak, mađarski pire od krumpira i hrvatske kolače. Nakon razgledavanja škole i kratkog predaha nastavili smo s programom. Pogledali smo franjevački samostan Milosrdnih sestara Sv. Križa, izložbu ruktovorina sestara od školjki te školsku izložbu starih predmeta iz prve polovine XX. stoljeća, što je također već povijest.

Kod pomoćnog biskupa Ivana Čurića u Biskupskom dvoru

Zatim smo prešli u kazališnu dvoranu samostana na svečani večernji program. Uz ravnatelja Mirka Čurića goste i prisutne pozdravili su i Ante Tadić, ministar znanosti, prosvjete i kulture Vlade Hercegbosanske županije, Ana Gojtan, glavna ravnateljica HOŠIG-a, i Marija Karačić, ravnateljica OŠ fra Mije Čuića iz Bukovice. Zatim je uslijedila promocija knjiga: predstavljena je prva hrvatska slikovnica „Mala Biblija u slikama“ u izdanju Croatiace, koja je prije 170 godina objavljena u Pešti, a prevedena u Đakovu. Slikovnicu je predstavila Timea Šakan-Škrin, ravnateljica Croatiace. Također je predstavljen roman za djecu i mlade „Čudo“ autorice Ivane Čurić iz Tomislavgrada. Potom smo uživali u izvedbi kazališne družine Osnovne škole fra Mije Čuića iz Bukovice koja je izvela dramsku igru „Duvanjska Trnoružica“. S puno smijeha pratili smo sjajne glumačke vještine učenika, posebno duvanjske bake. Intertekstualnost, koja se često pojavljuje u suvremenoj književnosti, mogla se uočiti i u ovoj kazališnoj predstavi, u kojoj unuka čita retke klasične bajke Trnoružice koje duvanjska baka prepričava skroz u drugom duhu, na temelju vlastitih životnih iskustava, čvrsto stojeći na zemlji objema nogama, na lokalnom govoru. Nakon njihove predstave domaćini su darivali poklone svetog Nikole učenicima iz BiH i učenicima iz HOŠIG-a. Nakon programa prošetali smo središtem grada koji je bio u božićnom ruhu. Na večer smo se svi okupili u restoranu Laguna da se upoznamo i družimo s nastavnicima domaćinima i gostima iz Tomislavgrada.

Drugog dana program je započeo svečanim prijamom kod pomoćnog biskupa Ivana Čurića u Biskupskom dvoru. Nakon toga

obišli smo Strossmayerovu katedralu, katedralu svetog Petra, čija se izgradnja veže uz čuvenog biskupa, vrelog rodoljuba Josipa Jurja Strossmayera. Impozantna katedrala sve nas je dojmila, a posebno su nas zaintrigirale legende koje nam je ispričao nastavnik vjeronauka iz strukovne škole. Katedralu je papa Ivan XXIII. opisao riječima „najljepša crkva između Carigrada i Venecije“.

Nakon duhovne okrepe slijedio je kulinarski dio projekta. Put nas je vodio do školskog imanja u Trnavi, udaljenog 15-ak kilometara od Đakova, koji služi kao praktikum za enogastronomiju i agroturizam. U sastavu je imanja ladanjska kuća u kojoj se nalaze dvije tradicijske sobe, konferencijska mala dvorana, vinski laboratorij, a ispod kuće vinski podrum. Naši su domaćini s ponosom prikazivali najmoderniju tehnologiju koju primjenjuju pri ocjenjivanju vina. Imanju pripada 0,5 ha obradive površine (zasađeno vinogradom). Ondje su naši profesori Žolt Ternak kao glavni kuhar i njegov pomoćnik Attila Vincer već od jutra kuhali tradicionalno mađarsko jelo, gulaš na otvorenoj vatri. Istodobno su nastavnice iz Hercegovine pripremile pite s raznim punjenjima: sirom, krumpirom, zeljem i mesom. Uz ukusan ručak obvezna je bila i degustacija vlastitog proizvoda domaćina – mladog i starog bijelog i crnog vina. Ravnatelji naših škola, Ana Gojtan i Mirko Čurić, već su se dogovorili o budućim zajedničkim projektima.

S puno lijepih i nezaboravnih doživljaja vratili smo se u Budimpeštu. I ovim putem zahvaljujemo na potpori Hrvatskoj samoupravi Zuglóa.

Klara Bende Jenyik

Izvor: HOŠIG (Facebook)

Održano Veliko prelo bačkih Hrvata u Baji

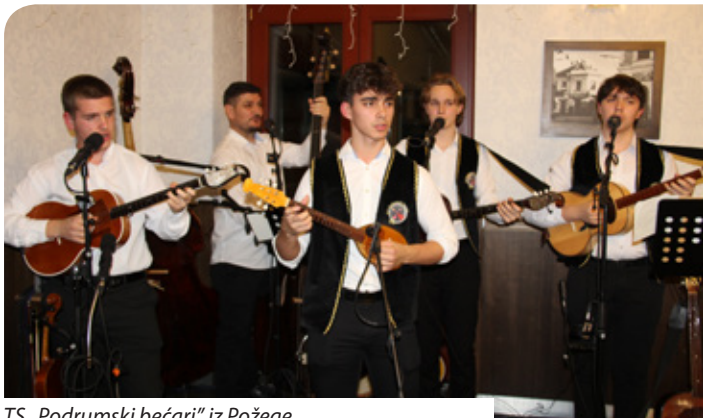
U organizaciji Hrvatske samouprave grada Baje i Kulturnog centra bačkih Hrvata 25. siječnja održano je Veliko prelo u Baji. Tradicionalna pokladna priredba bačkih Hrvata i ove je godine u bajsom Hotelu Dunav okupila dvjestotinjak bačkih Hrvata iz Baje i okolnih naselja te brojne uzvanike iz Hrvatske, Srbije i Mađarske.

Već po tradiciji prelo je otvoreno najpoznatijom prelskom pjesmom, „Kolo igra, tamburica svira“, u izvedbi članova bajske KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“, Orkestra „Čabar“ i Tamburaškog orkestra „Danubia“.

Nakon općeprihvaćene bunjevačke himne predsjednica bajske hrvatske samouprave Angela Šokac Marković srdačno je pozdravila nazočne, među njima posebno veleposlanika RH u Mađarskoj Mladena Andrića, generalnog konzula RH u Mađarskoj Dragu Horvata, parlamentarnog zastupnika bajske okruga Róberta Zsigóa, predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana, bajske gradonačelnicu dr. Bernadett Bari, voditeljke institucija HDS-a, predsjednike

Orkestri „Danubia“ i „Čabar“

TS „Podrumski bečari“ iz Požege

KUD „Bunjevačka zlatna grana“

hrvatskih samouprava i sve druge drage goste. Na kraju, ali ne u posljednjem redu, pozdravila je i drage goste iz prijateljskog grada Požege: dožupana Požeško-slavonske županije Ferdinanda Trohu te ravnateljicu Turističke zajednice grada Požege Mirnu Šimunović.

Kako je uz ostalo naglasila Angela Šokac Marković, unijeli su nešto novo u ovogodišnje prelo. Naime, s ravnateljicom TZ-a Požege još su prije dogovorili da bi trebali bolje upoznati jedni druge i zblížiti građane dvaju gradova. Tako je ovo prva prigoda da se Požege predstavlja u Baji, i to nastupom požeških tamburaša. Zahvalila je požeško-slavonskom dožupanu što je omogućio njihovo gostovanje.

Nakon njezinih riječi nazočnima su se obratili požeško-slavonski dožupan Ferdinand Troha, veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić, parlamentarni glasnogovornik bajske okruga Róbert Zsigó, gene-

Csenge Tóth, učenica Vančaške osnovne škole

ralni konzul RH u Mađarskoj Drago Horvat i gradonačelnica Baje dr. Bernadett Bari.

Kako je uz ostalo naglasila bajska gradonačelnica, Veliko prelo nije samo jedan tradicionalan bal nego i praznik zajedništva, kulture i običaja hrvatske zajednice koji je izrastao na višestoljetnoj tradiciji kućnih

prela. Posebno je pozdravila goste iz prijateljskog grada Požege te sudionike kulturnog programa i ujedno zahvalila organizatorima na zalaganju.

Kao i svake godine, uslijedio je prigodni kulturni program u kojem su sudjelovali domaći izvođači i gostujući tamburaši iz Požege. Učenica Vančaške osnovne škole Csenge Tóth kazivala je stihove Miše Jelića „Svi na prelo“, a Tamburaški orkestar bajske Osnovne umjetničke škole „Danubia“ i KUD „Bunjevačka zlatna grana“ u pratnji Orkestra „Čabar“ izveli su splet bunjevačkih melodija, plesova i pjesama. Predstavili su se i mladi požeški tamburaši iz prijateljskog grada Požege – TS „Podrumski bečari“.

U nastavku večeri goste su zabavljali Orkestar „Čabar“ i TS „Podrumski bečari“ iz Požege, a zabava je u dobrom raspoloženju potrajala do sitnih sati.

S. B.

Spomendan biskupa Ivana Antunovića u Baji

„Hrvatski katolički kalendar 2025.“ pokrenut je na inicijativu i uz potporu parlamentarnog glasnogovornika Joze Solge.

U organizaciji Kulturnog centra bačkih Hrvata i Hrvatske samouprave Baje u utorak 14. siječnja u Baji je priređen Spomendan biskupa Ivana Antunovića (1815. – 1888.), preporoditelja bačkih Hrvata, nakon čega je u Kulturnom centru predstavljen Hrvatski katolički kalendar za 2025. godinu.

Svečanost je započela prisjećanjem i polaganjem vijenaca kod kipa biskupa Ivana Antunovića pokraj župne crkve svetog Antuna Padovanskog, a okupila je bačke Hrvate iz Baje i gotovo svih bačkih naselja – od Aljmaša do Kalače i Santova. Života i djela biskupa Ivana Antunovića prisjetio se Stipan Balatinac spomenuvši njegove najistaknutije djelatnosti, književna djela i nabožne knjige, među njima posebno *Bunjevačke i šokačke novine* pokrenute 1870. godine kao i *Raspravu o podunavskim i potisanskim Bunjevcima i Šokcima*, objavljenu 1882. godine. Prisjetio se i prvih spomen-

Predstavljen Hrvatski katolički kalendar za 2025. godinu

Polaganje vijenaca kod kipa biskupa Ivana Antunovića

dana u Aljmašu pokrenutih na inicijativu đurđinskog župnika pokojnog mons. Lazara Ivana Krmpotića u organizaciji Bunjevačkog Divan kluba, a zatim Hrvatske samouprave Ajmaša odnosno njezina predsjednika Marka Markulina. Naglasio je kako se bački Hrvati već desetljećima prisjećaju biskupa Antunovića u Kalači i Aljmašu, gdje su mu postavljene i spomen-ploče, a prije nekoliko godina postavljen je i kip u Baji pa zatim bista u Kalači. Nakon prigodnih riječi vijence su položili parlamentarni glasnogovornik Jozo Solga, predsjednik SHM-a i predstavnik HS-a Baje Joso Ostrogonac, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

Joso Šibalin i ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković te predsjednici i zastupnici hrvatskih samouprava iz Kalače, Dušnoka, Baškuta, Čavolja, Gare, Kačmara i Sentivana.

Nakon svečanosti kod kipa u Kulturnom centru bačkih Hrvata održano je predstavljanje Hrvatskog katoličkog kalendara za 2025. godinu. U ime suorganizatora na-

zočne je pozdravila doravnateljica Kulturnog centra Eszter Bogárdi.

Predsjednica Hrvatske samouprave Baje Angela Šokac Marković uvodno je kazala kako su protekle godine pokazale da je ovo izdanje popularno među našim narodom, da ga listaju tijekom cijele godine, da svatko za sebe nađe sadržaj koji ga umiruje, zabavlja i potiče na razmišljanje. Kako je uz ostalo rekla, kao i prošlih godina čitatelj se susreće sa šarolikošću tema, mnoštvom različitih sadržaja i nizom fotografija uz dopadljivo oblikovanje tekstova. Uz moderatora Mladena Filakovića katolički je kalendar kroz razgovor predstavila glavna urednica Lilla Trubić. Ona je ponajprije izrazila radost jer

četvrti put predstavlja Hrvatski katolički kalendar, već tradicionalno početkom svake godine i u Baji. Podsjetila je kako je katolički kalendar pokrenut na inicijativu i uz potporu parlamentarnog glasnogovornika Joze Solge. Kako je spomenula, prošle godine bilo je šest promocija, u svakoj regiji gdje žive Hrvati u Mađarskoj. Priznala je da je najviše emocija, suza i osjećaja bilo upravo ovdje u Baji. Bilo je i drugdje lijepo zbog drugih posebnosti. Naglasila je nadalje kako je glavni cilj bio pokretanje katoličkog godišnjaka na hrvatskom jeziku, ne samo da bude duhovno štivo nego da dospije u svaku regiju i piše o svim Hrvatima u Mađarskoj i o tome kako oni doživljavaju svoju vjeru na svojem jeziku, na svojim dijalektima. Uz bogat materijal i raznolik sadržaj istaknula je velik broj fotografija, vijesti, posebno pak književni kutak s gotovo 30 dosad još neobjavljenih pjesama. Uz sadržaj istaknula je i velik broj suradnika koji su i za ovu godinu poslali napise, fotografije, među njima i mladi.

Promociju su uljepšali Crkveni zbor santovačkih Hrvata pod vodstvom župnoga kantora Zsolta Siroka uz pjesme „Milost“, „Kao Marija“ i „Krist na žalu“ te Pjevački zbor iz Kačmara pod vodstvom Margitke Tupčija Ispanović uz pjesme „Mir pravi“, „Da Te samo dotaknem“, „Dođi, Isuse, pogledaj me“. Čitanjem dosad neobjavljenih stihova Anuške Babić Vidakuše, Angele Šokac Marković i Gabora Győrvárijaja ml. promociju su uljepšale i Jutka Poljak, Morana Plavac i Vesna Velin.

S. B.

Rotary – Suradnja Osijeka i Pečuha

Suradnja pečuškog i osječkog Rotary Cluba traje već desetljećima. Ona se ogleda u različitim aspektima, a jedan je od njih i program potpore talentiranim pečuškim gimnazijalcima. Pečuški Rotary Club već više od deset godina u sklopu serije programa pečuškog adventa svake večeri tijekom adventa na pečuškom Trgu Széchenyi daruje jednog od učenika pečuških srednjih škola jednokratnom novčanom potporom. Tom prilikom matične škole nagrađenog učenika organiziraju svečani adventski program. Učenike za nagradu predlažu njihove škole. Osječki Rotary Club daruje učenika pečuške Hrvatske gimnazije „Miroslav Krleža“.

Godine 2024. novčanu potporu u iznosu od 150 000 forinti dobila je učenica 12. razreda Hrvatske gimnazije „Miroslav Krleža“ Fanni Murai. Fanni su nagradu uručili član Rotary Cluba Osijek Josip Pastuović i članica pečuškog Rotary Cluba Ibolya Szaszko. Laudaciju je čitala profesorica Ana-Rea Jeđud.

Fanni Murai dio svojeg života provela je u Hrvatskoj, odakle joj je otac, a školovanje je nastavila u Hrvatskoj gimnaziji „Miroslav Krleža“. Služi se mađarskim i hrvatskim jezikom na razini materinskih jezika i planira nastaviti svoje školovanje u Republici Hrvatskoj. Izvrsno govori i engleski jezik. Otac joj je hrvatski državljanin, a majka pripadnica hrvatske narodnosti u Mađarskoj. Odgaja ju samohrana majka. Dječji vrtić i prve tri godine osnovne škole završila je u Mađarskoj, a više razrede osnovne škole pohađala u Hrvatskoj te se nakon završenog osmog razreda prijavila u Hrvatsku gimnaziju „Miroslav Krleža“. Dobitnica je i narodnosne stipendije Državnog tajništva za narodnosne i vjerske odnose pri Uredu premijera. Stipendija

Fanni Murai dobitnica je i narodnosne stipendije Državnog tajništva za narodnosne i vjerske odnose pri Uredu premijera

se dodjeljuje jednom godišnje na razdoblje od 20 mjeseci učenicima 11. razreda narodnosnih srednjih škola u Mađarskoj. Iznosi 30 tisuća forinti deset mjeseci godišnje, a odnosi se na posljednje dvije školske godine srednje škole.

Fanni Murai aktivna je članica razredne i školske zajednice te izvrsna učenica. Sudjeluje u brojnim razrednim i školskim programima, a također je sudjelovala na Državnom srednjoškolskom natjecanju iz hr-

vatskog jezika i književnosti, gdje je postigla izvrsne rezultate. Ističe se i u sportu. Među generacijom svojih vršnjaka ona je jedna od čuvarica hrvatskog jezika i tradicija. Svojim korijenima i sposobnostima doprinosi očuvanju i obogaćivanju manjinskih običaja. Fanni je otvorena i brižna osoba, omiljena među svojim vršnjacima i uživa njihovo povjerenje. Zanimaju je humanističke znanosti, strani jezici, ugostiteljstvo i rad s ljudima.

Branka Pavić Blažetin

U KRLEŽI NA PRAKSI

Fakultet hrvatskih studija iz Zagreba već nekoliko godina ostvaruje plodnu suradnju s hrvatskom školom u Pečuhu. Ta suradnja uključuje različite aktivnosti, a najistaknutija je među njima nastavna praksa studenata diplomskog studija kroatologije koji slušaju predmet *Nastava hrvatskog jezika u dijaspori*.

Studente koji se obrazuju za nastavnike dočekuju učenici i nastavnici Osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“ u Pečuhu. Ta škola, koja se bavi obrazovanjem i očuvanjem hrvatskog jezika i kulture u Mađarskoj, postala je važna karika u povezivanju hrvatske dijaspore s domovinom.

Nastavna je praksa, osim što je prilika za stjecanje iskustva, i način za unaprjeđenje nastave hrvatskog jezika u dijaspori. Studenti koji dolaze u Pečuh imaju priliku učiti o specifičnostima obrazovnog sustava u Mađarskoj te o potrebama i izazovima s kojima se susreću učitelji i učenici hrvatskih škola izvan Hrvatske. Ovaj projekt pokazuje važnost očuvanja jezika i identiteta u zajednicama hrvatske dijaspore.

Od 6. do 10. siječnja nastavnu praksu u šestom razredu pečuške škole obavile su studentice Zrinka Pastuović i Ana Margareta Filipčić pod mentorstvom nastavnice Valerije Kovačević. S njima su bile i njihove profesorice Sanja Vulić i Lidija Begović, koje su pratile njihov rad i pomagale im u ostvarivanju nastavnoga plana.

U razredu

„Ova praksa nije samo edukativnog karaktera nego doprinosi i kulturnoj povezanosti Hrvatske s njezinom dijasporom. Održavanje i jačanje veza s hrvatskim školama u inozemstvu od ključne je važnosti za očuvanje hrvatskog jezika i kulture među mladim generacijama“, ističe ravnateljica škole Janja Živković Mandić.

Branka Pavić Blažetin

Na 29. sjednici Glavnoga odbora Matice hrvatske održanoj 7. listopada 2024. jednoglasno je usvojena **Izjava Matice hrvatske o prošlosti i budućnosti naše domovine.**

Izjava Matice hrvatske o prošlosti i budućnosti naše domovine

Brojna pitanja matičara i naših građana o gledištima Matice hrvatske o stanju u našoj zemlji i budućnosti Hrvatske potiču nas na promišljanje o zajedničkom djelovanju.

Želja nam je da Hrvatska u još većoj mjeri postane zemlja obrazovanih ljudi, zemlja znanja i poduzetništva, društvo jednakih mogućnosti za sve. Povrh svega zemlja u kojoj se poštuju demokracija, civilizacijska načela i zakoni. Želimo da se u našoj državi poštuje i provodi trodioba vlasti. Želimo da državne službe i njezine institucije služe svim hrvatskim građanima. Želimo Hrvatsku neupitne sigurnosti i gospodarskoga blagostanja, a ustrajemo na većem ulaganju u znanje i kulturu jer samo to jamči očuvanje našega nacionalnog identiteta.

PROŠLOST I POVIJEST

Pozivamo hrvatske intelektualce i umjetnike, znanstvenike, posebice povjesničare, u prvom redu nastavnike na svim školskim razinama, sve one koji svojom profesijom dolaze u dodir s mladim naraštajima da našu društvenu i političku prošlost bez predrasuda podvrgnu znanstvenoj analizi. Samo nepristrana znanstvena analiza može donijeti objektivan i cjelovit sud.

Matica hrvatska kao najstarija kulturna ustanova u Hrvata – posvećena skrbi za hrvatski jezik i književnost, umjetnost, znanost i gospodarstvo – najoštrije osuđuje svaki oblik veličanja totalitarnih režima i ideologija. Ta carstva jednodomlja doživjela su svoje civilizacijsko poniženje, a našem hrvatskom narodu priuštila neizmjerne patnje i uzastopne poraze.

Moderna Hrvatska nastala je u okrilju pobjeda u Domovinskom ratu i stoljetnome htijenju hrvatskoga naroda za obnovom vlastite državnosti. Nemojmo zaboraviti da sljedeće godine slavimo 1100 godina Hrvatskoga Kraljevstva. To nas posebno obvezuje da sve one koji su svoj život žrtvovali za ostvarenje hrvatske neovisnosti trajno pamtimo i poštujemo.

Matica hrvatska na svojim tribinama,

okruglim stolovima i znanstvenim skupovima, te u svojoj nakladničkoj djelatnosti, nastaviti će raditi na rasvjetljavanju naše prošlosti, imajući na umu izazove koji nas očekuju.

DEMOKRACIJA I ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI

Neprijeporno je da smo proteklih desetak godina uspjeli ući u sve bitne integracije slobodnoga svijeta, što sa zadovoljstvom pozdravljamo. No kao dio judeokršćanske uljudbe znamo da za sreću čovjeka i naroda nisu dovoljne samo materijalne pretpostavke. Unatoč materijalnim probitcima svjedočimo dubokoj društvenoj krizi u kojoj se, osim Hrvatske, nalaze i neke od najrazvijenijih europskih zemalja. Budućnost jednoga naroda gradi se na očuvanju i njegovanju njegovih tradicionalno ovjerenih vrijednosti, na svim pozitivnim sastavnicama njegove prošlosti i na ostvarenju njegovih nacionalnih interesa, nipošto na ponižavajućim kompromisima.

Mišljenja smo da je društveno stanje u Hrvatskoj nezdravo i dugoročno opasno. Nažalost, ideološki prijevori postoje u gotovo svim zemljama, osobito u onima gdje je vladao komunizam, i po tome Hrvatska nije iznimka. Međutim, u Hrvatskoj su svjetonazorski sukobi prerasli u pravi politički kulturni rat koji je po svojoj naravi poguban. U Hrvatskoj se ne uvažava drukčije mišljenje i nema približavanja stavova ni toliko nužnih političkih ciljeva. Taj se sukob stalno u medijima naglašava i zanemaruje ono malo preostale dobrotomjernosti, a građane dovodi u stanje apatije i tjeskobe.

Svjesni smo da je za boljitak i ozdravljenje svake zajednice bitno učinkovito i pravedno funkcioniranje političkoga sustava, ali su jednako važni i društveni i kulturni čimbenici. Kulturno ozračje, zbir

ukorijenjenih ideja i činjenica koje čine bit, duh određene kulture (tzv. paideuma), odgaja ljude te iste kulture i stvara najobrazovaniji segment društva bilo da je riječ o intelektualcima, umjetnicima, znanstvenicima, medijima ili udrugama građana. Stoga pozivamo na dijalog sve one koji prihvaćaju različita mišljenja i valjane argumente. Apeliramo na sve koji dobrotomjerno i znanstveno nastoje raspravljati o našoj prošlosti i budućnosti,

TRENUTAK ZA PJESMU

Poezija u malom jeziku Cork, Irska

poezija u malom jeziku
je kao zvono

u zabačenom selu

što tuče muklo s večeri

kroz memlu provincije

samozaboravno

i poprilično samodovoljno

– reklo bi se –

da nije tih par kuštravih ovaca

skutrenih pred pljusak

u oboru

ispred kamene pojate

što malo-malo

trznu bjelkastim glavama

da ti daju do znanja

da bez obzira na medij

poruka uvijek

stiže na određite.

Damir Šodan

o obrazovnom i političkom sustavu, gospodarstvu i o duhovnom stanju nacije. Pozivamo sve matičare i ljude dobre volje da svojim djelovanjem učine našu zemlju poželjnim mjestom za život i odgoj mladih naraštaja.

Hrvatska je suverena država parlamentarne demokracije, no ipak se često uočava nametanje takvoga društvenog poretka u kojemu za drugu stranu/stranku nema mjesta. Vidljivi su pojedinci i skupine, recidivi jugokomunističkih vremena, koji taj društveni jaz nastoje produbiti i inicirati sukobe do razine mržnje. Demokratska zrelost mjeri se sposobnošću države i njezinih institucija (od političkih do akademskih, kulturnih i medijskih) da društvene suprotstavljenosti i konflikte rješavaju unutar svojih institucija, a ne na ulici. Svi smo odgovorni graditi društveno ozračje u kojemu će uzajamna tolerancija i uvažavanje argumenata biti temelj svake plodonosne javne rasprave. Neprihvatljivo je javno prihvaćanje govora i rječnika isključivosti karakterističnog za nedemokratske režime.

GOSPODARSTVO, DEMOGRAFIJA I ŠKOLSTVO

U vremenu kada umjetna inteligencija postaje dionikom naše stvarnosti – a nove tehnologije iz temelja mijenjaju naš život i običaje, ali i potrebe tržišta rada – moramo razmisliti koliko naš obrazovni sustav odgovara izazovima vremena i jesu li naše znanstveno-obrazovne institucije opremljene i pripremljene dati građanima primjerena znanja i suvislu potporu. Želimo li da hrvatski narod u budućnosti ne bude ničiji objekt, nego aktivan i suveren čimbenik, moramo učiniti sve što je potrebno da hrvatska nacija bude svjesna sebe, svojih kvaliteta i manjkavosti, kao i svojega položaja u neposrednom susjedskom okruženju, u Europi i svijetu.

Na tržištu rada događaju se veliki potresi s dalekosežnim posljedicama za sve hrvatske građane. Svjedočimo stihijskom i profilerskom uvozu radne snage iz drugih vrlo udaljenih zemalja, a istodobno smo svjedoci odljeva pismenih i radno najspremnijih stanovnika, čime se smanjuje naš radni i znanstveni potencijal. Ubrzano se raslojava naša demografska struktura, pa se hrvatsko stanovništvo suočava s ozbiljnim prijetnjama eksponencijalnog starenja, gubitka sigurnosti i gubitka identiteta.

Nakon državnog osamostaljenja Hrvatska se opet suočava, kao i tijekom cijelo-

loga 20. stoljeća, s velikim iseljeničkim valom. U odnosu na broj stanovnika Hrvatska je zabilježila, samo u posljednjih desetak godina, oko 400 000 iseljenih osoba. Projekcije stanovništva u budućnosti kažu da će Hrvatska do 2051. imati milijun stanovnika manje, ali i daleko manje Hrvata. Ta bi činjenica trebala zabrinuti sve sudionike hrvatske vlasti.

Ozbiljne analize pokazuju da mladi ljudi više ne odlaze iz Hrvatske samo zbog ekonomskih razloga, nego zbog neučinkovitoga i korumpiranog pravosuđa, nepovjerenja u institucije i politiku; zbog prezasićenosti općom društvenom klimom beznađa i politikantstva te stalnoga naglašavanja sukoba iz prošlosti. Demografski slom kojemu svakodnevno svjedočimo rezultat je loših politika u proteklih više od stotinu godina.

Kako riješiti pitanje manjka našega stanovništva? Mišljenja smo da „zamjena stanovništva“ može imati nesagledive posljedice. Stoga Europska unija i Republika Hrvatska moraju iznaći nove strategije kako bi se to pitanje moglo riješiti. Matica hrvatska ne želi biti sudac u ideološkim i političkim prijeporima. Željeli bismo otvoriti prostor za objektivniji dijalog o imigracijama i inzistirati na iznalaženju najboljih rješenja. Smatramo da država u tome smislu mora biti vrlo konkretna i mnogo aktivnija nego što je dosada bila.

Neprestano se piše i govori o nestašici radne snage, dok se u vrijeme velikih iseljavanja iz Hrvatske taj problem preuči-

vao, a odlazak objašnjavao kao način rješavanja problema nezaposlenosti. Sve je veći pad broja živorođenih i posvećena depopulacija ruralnih naselja, malih gradova, gradova srednje veličine, a sada je depopulacija zahvatila i velike gradove. Nužna je strategija demografske politike koja će jamčiti ostanak Hrvata u domovini i učinkovit povratak naših iseljenika i njihove djece iz inozemstva. Država mora poticajnim mjerama pomagati u vraćanju nedavno iseljenoga stanovništva i dovođenju radnika iz tradicionalnih hrvatskih iseljeničkih sredina. Stoga je nužna dugoročna pronatalitetna i povratnička politika koja uključuje konkretna zakonska rješenja.

ZAKLJUČAK

Duboko smo uvjereni da uočavajući stanje u hrvatskoj zbilji i uvažavajući znanstvena istraživanja – a uz nesebično zauzimanje akademske, političke, civilne i medijske zajednice – možemo i moramo preokrenuti negativne trendove u pozitivne, provesti nužne reforme i našu zemlju učiniti prosperitetnom i sigurnom. Treba nam društvena paradigma koja će jamčiti prosperitet svakomu pojedincu, obitelji, svakoj manjinskoj skupini i cijelomu hrvatskom narodu.

Glavni odbor Matice hrvatske
Zagreb, 7. listopada 2024.

U šetnji i divanu

Iskrene čestitke pjesnikinji Jolanki Tišler od rodnog Pomurja!

Pjesnikinja Jolanka Tišler, rodom iz Serdahela, na Danu narodnosti 18. prosinca 2024. odlikovana je državnom Nagradom za narodnosti. U povodu toga Hrvatska samouprava Velike Kaniže 17. siječnja priredila je susret s pjesnikinjom i umirovljenom učiteljicom kako bi joj i hrvatska pomurska zajednica čestitala na toj prestižnoj nagradi te se družila s njom i prisjetila se godina provedenih zajedno. Pomurska hrvatska zajednica – kolege, učenici i prijatelji – s kulturnim programom o pjesnikinjino životu i s porukom „Štimamo se s tobom“ (‘ponosni smo na tebe’) čestitala je dobitnici nagrade i zahvalila joj na djelovanju u očuvanju hrvatskog identiteta u Pomurju, posebice na očuvanju kajkavskog narječja. U ime zajednice pjesnikinju je pozdravila predsjednica kaniške samouprave Marija Vargović, a program na kajkavskom narječju vodila je dr. Erika Rac. Cijela kulturna večer osmišljena je u duhu pomurske kajkavske baštine, koja je pjesnikinju pratila cijeli život. Na susret s književnicom stigli su i gosti iz Međimurja, a među njima bio je i župnik iz Goričana Josip Drvoderić, također autor brojnih pjesama na kajkavskom narječju.

Program je započeo popevkom „Sedi si kre mene, dragi moj pajdaš“ u izvedbi tamburaša iz tamburaških sastava „Mužikaj“ i „Pomurske žice“ odnosno članova pomurskih pjevačkih zborova. Zatim je Biserka Tatrai Kis recitala Jolankinu pjesmu „Od alfe do omega“.

Marcell Kovacsics

Biserka Kis recitira Jolankinu pjesmu

„Od alfe do lépoga priznanja je fnogo lét prešlo. Ve se bodemo brnuli nazaj do alfe, v detinstvo. 1948., jezero devetsto četrdeset osmo leto: V serdehelski cirkvi su plebánoš tróju decu krstili. Jolika je bila trejta. Nése plakala, néje žurkala níkoga.

Jolanka Tišler

Mirno je čakala dok dójde na ret. Tá mirnost ju je sprevađala čez céli život. Bila je vék mirna i módra, i jako fnogo pót tóžna. Zato su ji i pesme skoro se tóžne. Život njeji je dosta kriv kaj je rétko bila veséla. No, ja vam bodem ve prepovédala za veselu Joliku. Ka se matkala na Vuzem z pajdašicami pak si udunda vele jena drugi sestra i vi. (Morti je tu nekuja sestra!) Ka je z jápom hodila s kónjsum zápregom v Kanižu. Jápa nim je kupil halije, al se ona nájbole pelanju veselíla“, počela je „prepovetku“ o Jolankinu životu njezina bivša kolegica dr. Erika Rac. Potom se pričalo o njezinu djetinjstvu kraj Mure, gdje je upijala ljepote kraja i dušu Pomurja s kajkavštinom, katoličkom vjerom i mnogim običajima. Sve se to duboko ukorijenilo u srcu pjesnikinje, a za to su dokaz njezine pjesme u kojima govori o ljepotama toga kraja i o teškom životu tamošnjih ljudi. Među njima je i pjesma „Deca“, koju je recitala Marija Kanižai Prosenjak. Rijeka Mura oduvijek je bila inspiracija za stvaranje, i onda kad bi bila za kupanje, i kad se 1956. smrznula, pa su mnogi „otklizali“ na drugu stranu i otišli u daleki svijet, i kad bi nekoga zgrabila svojim virovima. Popevku „Tam pri naši stari Muri“ i „V Serdahelo na telovo prošćenje“ odsvirali su tamburaši, a pjevala je cijela publika. I

Mnogobrojna publika

tako su jedna za drugom slijedile pjesme i novele iz zbirke pjesama Jolanke Tišler koje je inspirirao pomurski kraj: pjesme „Osmom razredu“ i „Što je kriv“ recitirala je dr. Eszter Vargovics, novelu „Tinekova kapa“ pročitala je Marija Kanižai Prosenjak, pjesmu „Kesneve bače“ recitirao je učenik Marcell Kovacsics, novelu „Jana i biciklin“

što ga je usmjerila prema učenju hrvatskog jezika te poštovanju i njegovanju hrvatskih tradicija i kulture. Mnogi iz publike prisjetili su se zajedničkih uspomena iz djetinjstva, školskih dana ili iz hrvatskog društvenog života.

Jolanka Tišler sa suzama u očima zahvalila je na ljubavi koju su programom i lijepim riječima izrazili prisutni, a mnogi su joj i s darom u rukama čestitali na nagradi.

„Ne znam što bih rekla, u ovakvim trenucima možda je suvišna možda je ovdje predstavljeno na programu... Ali vrlo mi je drago da me nisu zaboravili. Ljudi koji su mislili na mene su mi dragi i zbog toga sam mislila da trebam prihvatiti nagradu. Na današnjoj večeri nekoliko su mi puta zasuzile oči. Ne može čovjek bez emocija slušati kad netko čita njegove pjesme ili pripovijetke. Zapravo, dok živi i radi, ni ne primjećuje što je sve radio, kako to utječe na druge ljude. Danas su mnogi moji bivši učenici došli k meni i pričali što su sve od mene naučili – makar samo neku rečenicu

ili poruku koja je za njih bila važna i pratila ih kroz život. Dok učitelj radi po svojem najboljem uvjerenju i najboljem znanju, mnogoput ne zna kako će vrijednosti koje želi predati ostati u djetetu. Drago mi je da sam im mogla nešto dati, da sam uspjela u njima nešto probuditi. Kako vrijeme prolazi, sve više mi se vraćaju slike iz djetinjstva, sve više mi se vraća moj materinski jezik, kajkavski hrvatski. To je duboko ostalo u meni i možda je dobro ovjekovječiti ga u pjesmama“, rekla je za naš tjednik pjesnikinja. Na pitanje stvara li i danas i ima li nove pjesme ili pripovijetke odgovorila je da već ima materijala za novu zbirku, samo još nije stigla sve rasporediti. Zato se svi nadaju da će se susret s pjesnikinjom ponoviti u skorju budućnosti.

Jolanka Tišler rođena je 1948. u Serdahelu, gdje je završila osnovnu školu. Maturirala je u budimpeštanskoj hrvatsko-srpskoj gimnaziji, a diplomirala na Visokoj nastavničkoj školi u Pečuhu. Kao izvanredna studentica završila je slavistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta „Loránd Eötvös“ u Budimpešti. Zapošljava se u rodnom selu kao nastavnica, zatim radi u Keresturu, pa opet u Serdahelu kao ravnateljica Osnovne škole „Katarina Zrinski“, sve do mirovine. Jedno vrijeme živi u Serdahelu, a zatim se seli u Veliku Kanižu, gdje i dandanas živi. Objavljivala je pjesme u raznim antologijama, autorica je udžbenika za hrvatski jezik, a objavljene su joj i samostalne zbirke: „V modrini neba“ – pjesme (1988.), „V zrcalu rodice / Szivárványtükörben“ – pjesme (1998.) i „Odlazim u morske tišine“ – pjesme i proza (2018.).

Beta

Eržika Selek

Eržika Selek, pjesme „Naše blago“ i „Zvoni moraju dojt“ pročitala je Zorica Prosenjak Matola, „Kamen“ Biserka Kis, a pjesmu „I prez nas“ Marija Vargović. Kitu pjesama zaokružila je pjesma „Naveke su te šibali“ u interpretaciji Marije Kanižai Prosenjak. Jolankinu omiljenu popevku, „Čija je ona zvezda“, izveli su tamburaši i zborovi.

Slijedila su sjećanja na školske dane. Ivan Magdić, Jolankin bivši učenik i poslije i kolega, zahvalio je učiteljici i pjesnikinji

Nagrada „Za životno djelo“ Šandoru Petkoviću

Titulu „Kraljski grad“ je jur 1328. ljeta dobio Kiseg, kojega je 6. novembra 1648. ljeta cesar i ugarski kralj III. Ferdinand potvrdio priznanjem „Slobodan kraljski grad“. Ov privileg su svečevali na Kraljskom danu u Kisegu 6. studenog, na kojem naprik daju i gradska odličja.

Peljači kiseškoga Općinskoga ureda sa slavljenikom

Nagradu za životno djelo dobiju dvije osobe. Ovim odlikovanjem počašćen je i Šandor Petković, predsjednik Hrvatske samouprave Kisega. Za javno i društveno djelovanje na području hrvatske kulture, za gajenje i obnovu hrvatskih tradicija, za službu narodnih i vjerskih zajednica, za organiziranje, za peljačтво hodočasničkih puteva iz Kisega u Celje je mogao naprik zeti nagradu „Za životno djelo“ od gradonačelnika Béle Básthya.

Šandor Petković rođen je 1956. ljeta u Undi u hrvatskoj porodici. Na Ekonomskom sveučilištu u Budimpešti dobije diplomu, zaposli se u Kisegu kao ekonomista u tvornici za tkaninu za namještaj, kasnije u centru LATEX u Sambotelu. Zatim do 2009. pelja Banku OTP u Kisegu.

Po promjeni režima zastupnik je u kiseškoj općini, predsjednik je povjerenstva za financiju. Istu funkciju nosi u ovoj dobi i u Hrvatskoj državnoj samoupravi. Od 1994. ljeta predsjednik je Hrvatske samouprave Kisega. Važnu ulogu nosi u očuvanju hrvatskoga identiteta, skupa drži hrvatska društva, sudjeluje u gradskim programima. Deset ljet dugo kao Nikola Jurišić je branio

kisešku tvrđavu na programseriji „Dani opsade“.

Skrbno je ishodio da vjernici kiseških Hrvatov imaju na hasnovanje svoju crkvu, u kojoj na materinskom jeziku služu se maše. Organizira, pelja, kontrolira obnove i rekonstrukcije kiseških vjerskih zgradov. Katoličanski vjerski društveni stan „Janos Brenner“ isto tako kao i crkvu svetoga Emerika. Uz hrvatska hodočašća podupira, pelja i mađarske vjerske pute u Celje. U 2011. ljeta kreće se po prvi put na diče shodišće, na ov 160 km dužički put. Ljetos je slavio svoje 75. pišačenje iz Kisega u marijansko svetišće.

Ovakove ili slične misli se je moglo čuti u naprik davanju nagrade. Naravno to su točne iako ne sve štacije, podatki jedne javne službe. Ako je potriebno turistički je vodič na izleti ili u voljenom Kisegu. U Jurišičevoj tvrđavi organizira hrvatske bale, kamo pozove nastupiti iz cijeloga Gradišća kulturne grupe. Znanac je gradišćanskih običajev, podupira tečaje hrvatskoga jezika, a materinski jezik u svakidšnjim kontakti hasnuje. Uključi hrvatsku zajednicu u mjesne varoške programe. Peče čevape

Šandor Petković sa nagradom „Za životno djelo“

pri programu opsade Kisega, jedan je od kuharov u svinjokolji. Privlači oko sebe svoje Hrvate i ljubitelje Hrvatov. Poznajući Šandora Petkovića, mirno morem reć, da njegova osoba nudi otvorenost, nudi sigurnost, nudi pažljivost, kontaktiranje i nudi humor, kojega najde i u teški situacija. Nagradi za životno djelovanje i ovim putem čestitamo uz želju, da u zdravlju, s veseljem vrši svoje stare-nove plane za hrvatsku družinu.

Marija Fülöp-Huljev
Foto: Zoltán Kámán

STOLNI BIOGRAD – U organizaciji Hrvatske samouprave Stolnoga Biograda 16. prosinca 2024. održano je adventsko druženje. Događanje u Domu kulture „Szent István“ uz zajedničku molitvu na mađarskom i hrvatskom jeziku obogatio je i nastup kazališnog umjetnika Jozse Matorica. Nazočne je pozdravila predsjednica tročlanog zastupničkog tijela Hrvatske samouprave Stolnoga Biograda Janja Jakubek.

SPLIT – Koncertom Hrvatske mise Borisa Papandopula u izvedbi Akademskog zbora Ivana Gorana Kovačića u splitskom HNK-u 16. veljače počeo je program cjelogodišnjeg obilježavanja 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva u spomen na krunidbu prvog hrvatskog kralja Tomislava 925. godine.

Mala stranica

IZ ŽIVOTA NAŠIH ŠKOLA

HOŠIG – Floorball: Još jedan uspjeh

Ova priča započela je 11. studenog 2024. godine. Igru naše osnovnoškolske floorball ekipe bilo je milina gledati na utakmicama u skupini. Sva tri protivnika uvjerljivo smo pobijedili:

HOŠIG – Osnovna škola „Ferenc Móra”	7 : 1
HOŠIG – Osnovna škola „János Arany”	6 : 1
HOŠIG – Osnovna škola „Sándor Scheiber”	9 : 3.

Time smo se plasirali u okružno finale koje je održano 9. prosinca. Nažalost, najbolji igrač ekipe David Milenković se razbolio, pa smo se za medalje borili bez njega. Već u prvoj minuti vidjelo se da želimo kontrolirati utakmicu, ali u našem prvom udarcu na gol Levi je nažalost pogodio samo vratnicu. Nama ništa, a protivniku je sve išlo u prilog. Primili smo nekoliko golova i rezultat je ubrzo bio 4 : 0. Dečki su se sabrali i krenulo nam je nabolje: 4 : 1, potom 4 : 2. Treći gol visio je u zraku kad je uslijedila gorka pilula... Uspjeli smo zabiti nesretni autogol, čime se rezultat promijenio na 5 : 2. Iako je ostalo još nekoliko minuta do kraja utakmice, rezultat se nije mijenjao. Nakon posljednjeg zvižduka rukovali smo se s protivnikom i čestitali mu. Na proglašenju rezultata objesili su nam srebrnu medalju oko vrata.

Rezultat: Osnovna škola Városligeti – HOŠIG 5 : 2

Članovi HOŠIG-ove momčadi: Ákos Bleszák, David Milenković, Levente Németh, Andreas Skutelis.

Prof. Tamás Wenzel
Izvor: HOŠIG (Facebook)

HOŠIG-ova momčad

Učenci iz Kemlje

KEMLJA

U osnovnoj školi u Kemlji hrvatski jezik i književnost uči se pet sati tjedno, a predmet Narodopis (hrvatski narodopis) jedan sat tjedno.

DANI MASLINE U KOLJNOFU

Prvi dani masline u Mađarskoj održani u Koljnofu

Mediteran se seli i u Panoniju, i to među Hrvate u Gradišću, što je mnogima do danas bilo nezamislivo. Moglo bi se reći da je majka maslina došla tražiti svoju djecu koja su je na hrvatskoj obali pred naletom Osmanlija napustila prije 500 godina.

U ubavom Koljnofu (mađ. Kópháza, njem. Kohlenhof) u Đursko-mošonsko-šopronskoj županiji u zapadnoj Mađarskoj od petka do subote, 15. i 16. studenoga 2024. godine, održani su prvi Dani masline u Koljnofu (mađ. Olajbogyó napok Kópházán). Ovo je ujedno i prva takva manifestacija posvećena maslini, maslinovu ulju i proizvodima od masline u povijesti Mađarske, što su zabilježili i hrvatski mediji.

Idejni je začetnik, organizator i domaćin prvih Dana masline u Koljnofu dr. Franjo Pajrić, predsjednik Hrvatske samouprave u Šopronu, dok je program osmislio i vodio književnik i slikar Tomislav Marijan Bilosnić iz Zadra. Manifestacija se odvijala u poznatom koljnofskom restoranu Levandi i prostoru pod imenom Etno Kume, a u organizaciji i pod pokroviteljstvom Udruge Hrvati – Horvátok (mađ. Hrvati – Horvátok Egyesület), Instituta PanonIQm i Književne zaklade „Timea Horvat“, pjesnikinje koja je bila općinjena hrvatskim Jadranom.

Prvog dana manifestacije, u petak 15. studenoga 2024., u restoranu Levanda održana je multimedijaska večer na temu

Drvo života

masline. U kulturno-zabavnom video-programu sudjelovali su pjesnik Tomislav Marijan Bilosnić, ing. Vinko Čenić, agronomski stručnjak i pastoralni suradnik u

župi sv. Vida Trsteno, i Josip Čenić, pjesnik i glazbenik, kantautor, osnivač i voditelj „Dubrovačkih kavaljera“ te počasni član Hrvatskog centra u Beču. Svojim radovima na daljinu sudjelovala je i izv. prof. dr. sc. Sanja Knežević sa Sveučilišta u Zadru, autorica knjiga *Mediterranski tekst hrvatskoga pjesništva: postmodernističke poetike* i *Golubica iz crnog maslinika* kao i pjesnikinja iz Beča Jadranka Gros Klabuča. Programu su se priključili i glazbenici Matko Dišipulo i Mijo Bijuklić iz Beča.

Ovom prigodom predstavljena je zbirka pjesama *Vidio sam Borgesove oči* Tomislava Marijana Bilosnića u cijelosti posvećena maslini, čije je predstavljanje započelo glazbenim brojem Marka Pajrića na tekst Bilosnićeve pjesme *Ležaj pod grčkom maslinom*, koju je na mađarskom jeziku pročitao dr. Franjo Pajrić. O knjizi *Vidio sam Borgesove oči* na hrvatskom i mađarskom jeziku pročitane su recenzije Milana Bešlića, Biserke Glasnović Goleš i Sanje Knežević. Ovo je, inače, bilo prvo javno predstavljanje ove zbirke tiskane u Zadru 2022. godine.

Maslina kao dar Koljnofu

Potom je uslijedilo predstavljanje posebnog izdanja revije *Panonski list* (njem. *Pannonisches Blatt*, mađ. *Pannon Lap*), objavljene u izdanju Panonskog instituta u Pinkovcu (Güttenbach, Austrija), čiji je urednik dr. Robert Hajszan Panonski. Panonski list donio je izbor iz Bilosnićevih pjesama posvećenih maslini, ciklus fotografija i ilustracija kao i faksimile umjetničkih slika na temu masline te recenziju zbirke *Vidio sam Borgesove oči* iz pera Sane Knežević.

Sva događanja prve multimedijske večeri posvećene maslini popraćena su video-projeksijama slika na temu masline, nastalih u vremenu od starogrčkih, antičkih vremena do kraja dvadesetoga stoljeća.

Manifestacija Dani masline u Koljnofu otvorena je s pjesmom T. M. Bilosnića *Danas u Koljnofu raste maslina*, koju je na mađarski preveo dr. sc. Šandor Horvat. Dane masline u Koljnofu biranim riječima pred mnogobrojnom mađarskom publikom svečano su otvorili dr. Franjo Pajrić i Tomislav Marijan Bilosnić.

Drugi dan Dana masline u Koljnofu, u subotu 16. studenoga 2024. godine, u prijepodnevnim satima odvijao se u prostoru Etno Kume, a nastavljen je u večernjim satima u restoranu Levanda. U tom programu sudjelovali su ing. Vinko Čenić iz Trstena, Siniša Peran iz Grebašnice, Franjo Pajrić, Marijana Pajrić, Lajoš Regenji iz Koljnofa i Tomislav Marijan Bilosnić. U branju prvih crnih plodova već postojeće dvije masline u Koljnofu (oblice), koje se nalaze u vlasništvu Franje Pajrića i Marijane Pajrić, sudjelovali su njihovi maloljetni unuci. Potom je ing. Vinko Čenić pristupio demonstraciji rezidbe maslina. Mnogobrojna zainteresirana publika mogla je pratiti i predavanje i praktičnu prezentaciju načina cijepjenja maslina kao i sadnju novih (od gostiju doniranih) maslina u Koljnofu. Tako su zasađene nove sorte masline kao što su zuzorka, maslina iz dvora glasovite Cvijete Zuzorić, najljepše žene njezina doba kojoj su u čast spjevane mnoge pjesme, grčka sorta masline kalama te sorte poznate kao Velika Lastovka i Murgulja (poznata i kao Gospareva masline ili Gospodska maslina). Od ranijih maslina odcijepljeni su izbojci i zasađeni u posebno zaštićene vaze. Novozasađene masline u Koljnofu blagoslovio je poznati i omiljeni gradišćanski župnik don Ante Kolić. Tijekom ovog događanja javilo se više osoba s ovog panonskog prostora na rubu Alpa koje uzgajaju masline u svojim vrtovima ili kućama. Lajoš Regenji je svoju „talijanku“ donio i na blagoslov.

Drvo života

Program je u večernjim satima uz velik interes zainteresirane publike nastavljen u restoranu Levandi u Koljnofu. Tomislav Marijan Bilosnić održao je predavanje na više tema pa je tako govorio o povijesti masline, njezinu značaju u mitologiji i simbolici, o vjerskoj ikonografiji masline u judaizmu, kršćanstvu i islamu, rasprostranjenosti masline u svijetu i maslini u umjetnosti: književnosti, slikarstvu i kiparstvu s posebnim naglaskom na hrvatske umjetnike.

Vinko Čenić govorio je o vrstama masline, klimi i Mediteranu, refleksiji masline, maslini kao biljci te je prisutne upoznao s procesima dobivanja maslinova ulja kao i njegovom upotrebom u ishrani i medicini. Siniša Peran iznio je niz zanimljivih osobnih iskustva s obradom i uzgojem maslina. Josip Čenić uz pratnju na gitari otpjevao je niz poznatih hrvatskih pjesama na temu masline. Na kraju službenog programa nastupio je mladi ženski vokalni sastav „Nijanse“ iz Koljnofa. Djevojke su, kako domaći mediji izvještavaju, „začarale s lipimi glasi publiku“.

Konačno, uslijedilo je dugoočekivano kušanje ulja i maslina kao i svih drugih mogućih delacija spravljenih s maslinama. Kao domaćica pojavila se i iskazala mlada studentica Karmela Pajrić. Najprije je sa suhim smokvama i bademima gostima ponuđena aromatična žestica od maslina i badema. Potom je na trpezu iznijeta hladna plata sa sirevima i salamama u kombinaciji s maslinama, tjestenina s rajčicama i maslinama, grčka salata, karpačo

od inćuna s maslinom, kiselim motarom, kaparima i koromačom, pesto od maslina, focaccia, odnosno tanka pogača s maslinama, i kao desert tiramisu, brownie s maslinovim uljem, keksi s maslinama i soli, tamna čokolada s maslinovim uljem i kadduljom i na kraju čaj od masline.

Ali, u Koljnofu na prvim Danima masline tu nije bilo kraja. Fešta se nastavila duboko u noć uz recitiranje poezije na hrvatskom i mađarskom jeziku i pjesama ženskog vokalnoga sastav „Nijanse“, Josipa Čenića iz „Dubrovačkih kavaljera“ te koljnofskog glazbenika Marka Pajrića. Ako se po jutru dan poznaje, moglo bi se reći kako se maslina u velikome stilu iz Mediterana seli i u Panoniju i to među Hrvate u Gradišću, što je mnogima do danas bilo nezamislivo.

Tomislav Marijan Bilosnić

BUDIMPEŠTA – Kako doznaje Hrvatski glasnik, u zgradi Mađarskog parlamenta u Budimpešti 23. siječnja svečano je obilježena 35. obljetnica Ustavnog suda Mađarske. Brojni uvaženi gosti nazočili su svečanosti, među njima i zamjenik predsjednika Ustavnog suda Hrvatske Mato Arlović te diplomatska savjetnica Velesposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Marina Sikora. Gospodin Arlović posjetio je i Velesposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti, gdje ga je ugostio velesposlanik Mladen Andrić.

Malo „čudo“ u Međugorju

Ponekad se u našem uredništvu pomalo zagube tekstovi. Takav je slučaj bio i s informacijom i tekstom koji nam je poslao Vince Faustov iz Plajgora još u listopadu 2024. godine. Dragi Vince, nadamo se da ćete nam oprostiti propust i da će svjetlo nade koje ste vi hodočasnici ugledali za svojeg posjeta Međugorju zasjati i nad našim uredništvom i e-poštom u istom sjaju.

Evo Vašeg dopisa s fotografijom.

Gradišćanski Hrvati iz Ugarske 26. put hodočastili su u Međugorje, marijansko svetište kojem se vesele hodočasnici Hrvati iz Mađarske, ali i iz Gradišća. Putovanje je bilo prema unaprijed utvrđenom programu, od 25. do 28. listopada. Autobus s hodočascima krenuo je iz Plajgora, a usput su „pobrani“ hodočasnici iz Unde, Židana, Kisega, Sambotela, Narde, Čatara i Petrovog Sela. Hodočasnici, ukupno 51, već prvoga dana putovanja stigli su na svoj cilj, u Međugorje. Ondje su u večernjim satima, dok je vrijeme bilo vrlo ugodno (oko 22 stupnja), sudjelovali na misi na otvorenom.

Drugi dan bio je u znaku pješačenja i molitve na putu do velikog brda, gdje su se molile postaje križnog puta sve do Križevca. Pjevanje i križni put vodio je kantor Martijan Szalai, koji je predvodio i molitvu krunice u autobusu tijekom putovanja – tri prema cilju i jednu na povratku. Treći dan bio je u znaku prijepodnevnice mise i pješačenja na malo brdo, Brdo Ukazanja, gdje je kantor Szalai vodio molitvu tri krunice. Nakon prijepodnevnice svete mise hodočasnici su posjetili vodopad Kravicu, a istog dana u 18 sati sudjelovali su na svetoj misi na otvorenom, kojoj je prisustvovalo gotovo deset tisuća hodočasnika iz cijelog svijeta koji su tih dana boravili u Međugorju. Vrijeme je bilo

odlično. Četvrtog dana oprostili su se od Majke Božje Međugorske i krenuli na put prema svojim kućama. Na povratku su posjetili Vepricu, koje zovu i Mali Lurd, te se napunjeni Duhom Svetim oduševljeno vratili svojim kućama.

Mali Lurd, kako se još naziva, jedinstveno je hrvatsko marijansko svetište u Vepricu kraj Markarske koje je ostavilo lijep dojam na hodočasnike. Svetohranište je posvećeno Majci Božjoj Lurdskej, a osnovao ga je pomoćni splitski biskup dr. Juraj Carić (1867. – 1921.) nakon povratka s prvog nacionalnog hodočašća u Lourdesu 1908. godine, gdje je dobio nadahnuće uočivši veliku sličnost vepričke špilje s lurdskom.

Ovo i dosadašnjih 26 hodočašća organiziralo je Hrvatsko kulturno-vjersko društvo u Sambotelu, a glavni je organizator predsjednik društva Vince Hergović, dok vjerske

Na Križevcu

zadaje vrši kantor Martijan Szalai. Kako nam reče Vince Hergović, svako hodočašće donijelo je nešto izvanredno i posebno svojim sudionicima, tako i ovo. Poslao nam je fotografiju na kojoj se vidi kako zraka zalazećeg sunca u 17:30, koji dolazi s istoka, u jednoj liniji svijetli na malo brdo, točno na statuu Marije, dok sunce upravo zalazi na zapadu! Možemo reći da nas takva „mala“ čuda sve jačaju u našoj hrvatskoj vjeri i identitetu.

Branka Pavić Blažetin

ČEKA VAS MILORADIĆ!

Ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića Edit Horváth Pauković sa svojim djelatnicima 24. siječnja, pod geslom *Čeka Vas Miloradić*, primila je učenike osmog razreda Hrvatsko-mađarske dvojezične osnovnoj škole u Petrovu Selu, njih osmero. Učenici i razrednica osmog razreda posjetili su školu kako bi se upoznali s ustanovom u kojoj postoji mogućnost daljnjeg učenja hrvatskog jezika, upisa u srednju školu te pohađanja prvog razreda gimnazije od jeseni.

Zanimljivo i veselo bilo im je na satu odbojke. Nakon sata i zajedničkog doručka obišli su cijelu ustanovu i upoznali mogućnosti daljnjeg školovanja. Na kraju susreta pridružili su se karaoke programu na satu glazbenog odgoja. Kako je izjavila ravnateljica Horváth Pauković, nada se da će neki od njih biti gimnazijalci njihove ustanove od jeseni 2025. godine.

Branka Pavić Blažetin

